

Motion till riksdagen 2025/26:3370

av **Amanda Palmstierna m.fl. (MP)**

Stärkande av naturen i våra urbana miljöer

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka insatserna för att integrera mer natur i urbana miljöer och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kommunernas ansvar för att öka andelen skyddad natur och antalet skyddade biotoper och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommuner behöver ha en samlad grön infrastrukturplanering för ekosystemtjänster, klimatanpassning, stärkt biologisk mångfald och rekreativa värden, och upprätta tydliga planer för detta, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att satsa på hälsofrämjande miljöer genom att underlätta för sociala aktiviteter, utomhusvistelse och vardagsmotion där människor lever, arbetar, studerar eller leker, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja initiativ för stadsodlingar som kan bidra till lokal matproduktion och stärka gemenskapen i lokalområdet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstiftningen ska anpassas för att underlätta för kommuner att ställa krav på relevant kompensation för grönstruktur (naturvärden och rekreationsvärden) när oexploaterad mark tas i anspråk för bebyggelse eller infrastruktur och tillkännager detta för regeringen.

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra grönytefaktor till ett krav i all nyproduktion och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödet för grönare städer ska utvecklas så att det bidrar till att bibehålla och stärka urbana ekosystemtjänster och den biologiska mångfalden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Sverige står inför stora utmaningar när det gäller hållbar utveckling och klimatförändringar. En av de mest effektiva åtgärderna för att skapa hållbara och levande städer är att integrera mer natur i stadsmiljöerna. Genom att bevara, stärka och öka andelen natur i städerna kan vi uppnå många av målen som kan bidra till en ökad livskvalitet och hälsa samtidigt som vi bidrar till uppfyllandet av mål för både stärkt biologisk mångfald, klimatanpassning, god vattenkvalitet och naturrestaurering. Mer robusta naturvärden kan fås genom en stor mängd åtgärder där några praktiska exempel är fler parker, gröna tak, stadsodlingar, trädalléer, ängsmark, våtmarker och ekologiska spridningsvägar. Ett annat sätt att beskriva det är grön infrastruktur, dvs att det finns tillräckligt med yta (livsmiljöer för djur och växter), att ytorna sköts och brukas på rätt sätt (så att livsmiljöerna har kvalitet) och att ytorna är fördelade i landskapet på ett sådant sätt att djur och växter kan röra sig mellan dem. Grön infrastruktur speglar också de grundläggande förutsättningarna för rekreation: att det finns tillgång till rekreationsområden, att de har kvalitet och att de är tillgängliga för människor. Den gröna infrastrukturen bär med sig olika skalor, från landskapsnivån till den lilla bostadsgården.

Det finns många fördelar med stärkt natur i stadsmiljö. Gröna områden bidrar till att minska luftföroreningar, dämpa buller och reglera temperaturer och regnmängder och ökar den biologiska mångfalden där städer ibland kan ha bättre förutsättningar för att stärka viss biologisk mångfald än landsbygd. De sociala och hälsomässiga fördelarna är också stora då tillgång till natur och gröna ytor har visat sig förbättra både fysisk och mental hälsa hos stadsbor samtidigt som gröna områden fungerar som mötesplatser och stärker den sociala sammanhållningen i städerna, vilket inte minst visade sig under pandemin. Investeringar i gröna områden har också visat sig ekonomiskt fördelaktiga då de både ökar fastighetsvärden och attraherar turism och företagsetableringar.

Vi anser därför att det finns mycket att vinna och lite att förlora på att öka insatserna för att integrera mer natur i våra stadsmiljöer, och att arbeta för en stärkt grön infrastruktur.

Europas nya naturrestaureringslag trädde i kraft i augusti 2024. Lagen innehåller krav på att sätta in restaureringsåtgärder för viktiga livsmiljöer vilket också innebär att städernas gröna ytor upprätthålls och stärks. Nationella restaureringsplaner kommer att behöva tas fram, men arbetet kommer att behöva utföras på lokal nivå. Redan idag arbetar många kommuner med stärkt skydd av befintlig värdefull natur genom bildandet av naturreservat och biotopskydd, men även med åtgärder för att stärka den biologiska mångfalden och för att klimatanpassa städerna med hjälp av naturen. Arbetet med grön infrastruktur går hand i hand med naturrestaureringslagen.

I första hand bör naturområden alltid skyddas, eftersom det är svårt att nyskapa en lika rik biologisk mångfald. Det är t ex en lång leveranstid på en ek som i sig bär upp ett helt ekosystem. Den biologiska mångfalden kan många gånger vara högre i anslutning till städer och orter än i ett hårt brukat odlings- och skogslandskap. Det är därför av stor vikt att alla kommuner arbetar långsiktigt med att på sikt skydda mer av befintliga naturvärden inom kommunen. Samtidigt behöver kommunerna nu ta ett större grepp om hur naturen i städerna på bästa sätt ska kunna bidra med de ekosystemtjänster som vi så väl behöver, i vissa fall på en mycket begränsad yta. När planering sker för klimatanpassningsåtgärder som omhändertagande av vatten vid skyfall eller skuggning och temperatursänkning på skolgårdar eller vid äldreboenden behöver samtidigt rekreationsvärden och förstärkning av den biologiska mångfalden omfattas i planeringen. I många fall kan dessa värden stärkas genom samma åtgärd om planeringen och samordningen sker på rätt sätt från början. Vi anser därför att kommunerna behöver få i uppdrag att ta fram en grön infrastrukturplanering för hur man ska arbeta för att det ska finnas tillräckligt med ytor av god kvalitet och som hänger ihop. Ekosystemtjänster, klimatanpassning, stärkt biologisk mångfald och rekreativa värden ska kunna samordnas genom en god och framåtsyftande planering för stärkt natur i den bebyggda miljön. Vi anser också att kommunerna behöver kunna presentera en plan för detta, som kan sägas vara en utveckling av de grönplaner många kommuner har idag.

Samtidigt som man planerar för biologisk mångfald och ekosystemtjänster behövs en planering för att knyta in de rekreativa värden som gör att människor trivs och vill vistas i naturmiljön och att naturen finns nära och tillgänglig i människors vardag. Det behövs satsningar på hälsofrämjande miljöer genom att underlätta för sociala aktiviteter,

utomhusvistelse och vardagsmotion där människor lever, arbetar, studerar eller leker. Stadsodlingar eller offentliga fruktträdgårdar (eller ätbara parker som det ibland kallas) kan vara ett sätt att engagera medborgare till att bidra i arbetet med stärkta naturvärden och biologisk mångfald, ett engagemang som även stärker gemenskapen i området och som kan bidra till lokal matproduktion. Ett konkret exempel är att det finns kommuner som inte tar ut någon avgift för upplåtelser för begränsad stadsodling, men så länge polistillståndet fortfarande kostar närmare 1000 kronor i ansökningsavgift till Polisen så upplevs inte stadsodlingen vara avgiftsfri för medborgarna. Vi anser att regeringen bör undersöka hur lokala initiativ för stadsodling kan stärkas och stötta bättre från nationellt håll.

Vi anser att naturvärden och rekreationsvärden på ett mycket bättre sätt behöver kompenseras när oexploaterad mark tas i anspråk för bebyggelse eller annan infrastruktur och vill att lagstiftningen ska anpassas efter detta. Viktigt är dock att de värden som kompenseras är likvärdiga de som försvinner, dvs naturvärden kan inte kompenseras med rekreationsvärden. Vi vill också att grönytefaktor blir ett krav vid all nybyggnation. Grönytefaktor är ett verktyg som används av allt fler kommuner och innebär att krav ställs på en andel ekosystemtjänster eller naturvärden inom ett nytt exploateringsprojekt. Boverket behöver få i uppdrag att ta fram ett grundkrav för grönytefaktor och anvisningar för hur man ska arbeta med detta, och att väga in hur det kan stärka grön infrastruktur.

Vi anser också att det stöd som tidigare fanns att söka för grönare städer ska återinföras och vidareutvecklas för att städer ska kunna få ytterligare stöd och hjälp i arbetet med att bibehålla och stärka urbana ekosystemtjänster och den biologiska mångfalden.

Genom att genomföra dessa åtgärder kan vi skapa mer hållbara, hälsosamma och attraktiva städer för framtida generationer, samtidigt som vi uppnår våra miljömål.

Amanda Palmstierna (MP)

Katarina Luhr (MP)

Rebecka Le Moine (MP)

Emma Nohrén (MP)

Linus Lakso (MP)